

Skaldið og tónleikarin
Petur Jensen úr Gøtu
skrivar um amerikanska
rockbólkin Pearl Jam
og hugleiðir um tað at
lurta og um ungdómin,
sum hoyrist so væl

Plágaðar sálir finna frið

– Eitt sindur um Pearl Jam

»Restless soul,
enjoy your youth«
(«Not For You» av fløguni »Vitalogy«)

Í farnu viku gav amerikanski rockbólkin Pearl Jam út fløgu. Hetta er teirra fimta fløga, og kallast hon »Yield«.

Tey eru kanska ikki so nógv, sum longur kennast við navnið Pearl Jam, men teir eru ein sokallaður alternativur rockbólkur úr Seattle. Í 1991 góvu teir sína fyrstu fløgu, »Ten«, út. At byrja við gjørdi hon ikki stórvegis um seg, men miðskeiðis í 1992 stormaði hon inn á alheims pallin og staðfesti Pearl Jam sum ein tann mest nýskapandi og slóðbrótandi bólkin í nýggjari tíð. Eitt, sum kanska eisini ávirkaði hesa gongd, var ein annar bólkur úr Seattle, ið bar navnið Nirvana. Í 1991 høvdu teir eitt ótrúliga stórt »hitt« við »Smells Like Teen Spirit«, eitt lag, ið var einfalt og punk-líknandi, og sum kanska serliga talaði til tað yngra ættarliðið og gav teimum eitt nýtt mál – ella heldur blásti lív í eina rørsu – sum ikki hevði andað leingi. Ungdómurin byrjaði bráðliga at tosa opið og alment um trupulleikar, ról-

loysi, fremmandakenslur og líkasælu við verðina sum tað, ið eyðmerkti tíðarandan og livikor teirra. Tað, at hetta gjørdist so modernað, førði við sær, at plátufeløg tevjaðu, at okkurt var í ferð við at henda millum tey ungu. Kikarin varð settur móti Seattle, og bráðliga vórðu bólkar góðir og kendir, bert tí teir vóru úr rætta býi. »Grunge« varð felagsheitið fyri hesum nýggja og alternativa stíli. Hetta orð umfataði allar bólkar, ið fylgdu hesum floymi, uttan mun til hvussu ymiskir teir vóru hvør frá øðrum. Bólkar, ið høvdu livað sína tíð ókendir úti í tøgningi, fyltu gerandisdagin hjá flest øllum ungunum. Henda »trend« tók skap í USA, men breiddi seg via Bretland yvir alt Europa og allan heiminn og kom sjálvandi eisini hendavegin.

Í mun til eitt nú Nirvana, var tónleikurin hjá Pearl Jam ikki so einfaldur og lurtaðarvinarligur. Har Nirvana kanska fyrst og fremst var spottin úr punksiðinum, høvdu Pearl Jam røtur

í tí meiri amerikanska rockinum, har arvin frá bólkinum so sum Led Zeppelin, Jimi Hendrix (ið eisini var úr Seattle), The Who, Fuzgi og Neil Young, sást heilt týðuliga. Tað, sum sermerkti Pearl Jam í alstóran mun var sangarin, Eddie Vedder. Hann hevði eina inniliga og djúpa rødd, sum samstundis var hørð, hvøss og rá alt í senn. Hann grundlegði við sínum stíli ein nýggjan skúla, at kalla, fyri sangarar, ið inntil hetta hildu seg meiri til ta høgu, og kanska heldur falsettstýrdu røddina, sum hevði eyðkent sangararnar í 1980-unum. Ein av teimum fyrstu blaðmonnum, ið ummælti fyrstu fløguna hjá Pearl Jam, segði: »at hoyra Eddie Vedder syngja, fær meg at hugsa um ein stungnan hval, ið pínist svárliga, men undir hesum býr ein vøkur og innilig sál, ið stóðugt oysir upp úr sínum djúpastu loyndarmálum«. Hetta stóðst ikki minst av tekstunum, ið komu fram við málum, sum neyvan vóru sædd áður innan rock-

tónleikin.

»Is something wrong,
she said
Of course there is
You're still alive,
she said,
do I deserve to be;
Is that the question,
and if so
who answers,
who answers
I'm still alive«
(»Alive« av fløguni »Ten«)

Sangirnir tosaðu frítt og beinleiðis um pínu, neyð, longsul, angst og friðloysi. Fyrsta stakfløgan av plátuni »Ten« varð lagið »Alive«. Hetta er ein syrgilig søga um ein drong, ið fær at vita, at tann, sum hann øll barnaár síni hevur rópt pápa, í veruleikanum ikki er pápi hansara, og veruligi pápin er deyður. Hetta er søgan um truplan barndóm, um ein ungan drong, ið missir alt álít á kærleika, familju,

fyrirmyndum og myndugleikum. Hetta snúði seg um misnýtslu, incest og onnur viðurskifti, ið ikki vórðu havd frammi í vanliga gerandisdegnum, ella í tónleikinum, sum í 80unum snúði seg um smyrsl, glitur og sukursøtan popp-kærleika. Tekstir um sjálmorð, mistan kærleika og djúpa angst gjørdust bráðliga nýggjasti móti, og Eddie Vedder varð, uttan at hava nakað at siga, kosin talsmaður hjá øllum plágaðum sálum, ið reikaðu um, leitandi eftir onkrum at halda seg í. Pearl Jam gjørdust, saman við Nirvana, uppá ófatiliga stutta tíð ein av heimsins allarstørstu rockbólkinum.

»Admire me,
admire my home,
admire my song,
admire my clothes«
(»Do the Evolution« av fløguni »Yield«)

Fyri ein so at siga spildurnýggjan bólkin tókst hetta at vera alt ov nógv at skula svølgja. Stóra trýstið, nógv ferðing og hetjutilbiðanin gjørdist ov mikið fyri limirnar í Pearl Jam, og teir fingi ikki tíð at fóta sær og finna sín grundvøll í stóra samanhanginum. Teir funnu ikki teirra pláss, og bólkin var um at uppløysast, áðrenn hann hevði fingið stundir at grógvja og rótfesta seg í sær sjálvum. Ungdómurin hevði fingið eina hetju at dyrka, onkran at gráta síni tár fyri seg, men hetta legði seg tungt á eina smædna og viðkvæma sál, ið gongur so djúpt inn í tað, hon ger, sum stóðan er tað hjá Eddie Vedder. Hetta ráðaløysi

førði við sær, at teir kvettu so gott sum alt samband við almenningin, tað vil siga fjølmiðlarnar.

»Banned by name,
the name
they gave me, the
name I'm letting go«
(»Brain of J« av fløguni »Yield«)

Hetta endaði við, at tá næsta fløga teirra »Vs.« kom út, noktaðu teir at traðka fram í sjónvarpi og útvarpi. Einasta undantakið varð, tá lík- ið av sangaranum í Nirvana, Kurt Cobain, varð funnið, aftaná hann hevði gjørt sjálmorð. Tá tosaðu Eddie Vedder og bass-spælarin Jeff Ament við MTV, har teir bóðu fólk um at hugsa seg um, tí at teir eisini bert vóru menniskju, ið ikki toldu meiri enn eitt víst. Fyri at undirstrika hetta, noktaðu Pearl Jam at gera nakað videolag. Hetta gjørdi, at MTV ikki hevði nakran møguleika at vísa teir, og soleiðis minkaði al-tjóða marknaðarføringin í stóran mun. Serliga Bretland og vit í Europa tóktust at missa teir úr eygssjón. Hóast hetta gjørdist »Vs.« ein tann skjótast og mest selda fløgan í USA nakran-

Myndirnar
eru tiknar
úr nýggjastu
fløguni hjá
Pearl Jam,
»Yield«